

“TURSKA KRIVICA” – JEDAN OD MOTIVA GENOCIDA NAD BOŠNJACIMA

Enes DURMIŠEVIĆ

UDK 316.722-027.542:28(=163.4*3)(047.53)

SAŽETAK: Kada se govori o agresiji na Bosnu i Hercegovinu i genocidu nad Bošnjacima, uglavnom se izbjegava govoriti i o vjerskim motivima i vjerskim dimenzijama agresije i genocida. Mada je općepoznato da je cilj dvostrane agresije (Srbije i Hrvatske) na Bosnu i Hercegovinu bio osvajanje bh. teritorija, potrebno je istražiti uticaj i ulogu kršćanskih crkava (Srpske pravoslavne i Katoličke crkve) u agresiji na Bosnu i Hercegovinu i genocidu nad Bošnjacima.

Činjenica je, da je u Bosni i Hercegovini uništeno 1.347 vakufskih objekata u vlasništvu Islamske zajednice (614 džamija, 218 mesdžida, 69 mekteba, 37 turbeta i preko 400 drugih objekata) pokazuje, između ostalog, namjere i ciljeve oba agresora. Također treba naglasiti da je Vojska republike srpske (VRS – vojne jedinice bosanskih Srba, odnosno srpskih kvisinga) od gore spomenutog broja, srušila i uništila najveći dio, gore navedenih vakufskih objekata, dok je Hrvatsko vijeće odbrane (HVO – vojne jedinice bosanskih Hrvata, odnosno hrvatskih kvisinga) srušilo i uništilo više od stotinu vakufskih objekata.

Ova činjenica potvrđuje, između ostalog, potpuno uništenje historijskog materijalnog i duhovnog blaga Bošnjaka kao pripadnika islama. Prihvatanjem islama Bošnjaci su, prema srpskim nacionalističkim, mitološkim tumačenjima historije srednjeg vijeka, postali “turci”, čak i druga “rasa”, “izdajnici pradedovske vere”, “ubojice Isusa”, te stoga ih je poželjno uništiti, eksterminirati, “etnički očistiti”, pa i genocid izvršiti nad njima. S druge strane, hrvatska mitološka nacionalistička misao smatra da su Hrvati branitelji kršćanstva od Bošnjaka i muslimana uopće kao “azijata” i da oni predstavljaju “predziđe kršćanstva” (*antemurale christianitatis*). Takvo tumačenje historije i kršćanstva dovodilo je i do toga da su neki sveštenici “blagosiljali” zločince tvrdeći da takvi zločini postaju bogougodna, pobožna i bezgrješna djela.

Ključne riječi: “turska krivica”, genocid, “turci”, poturice, muslimani

Svi zločinci pripadaju jednoj naciji.

Alija Izetbegović

Uvod

Prije nego je počela srpska agresija na Bosnu i Hercegovinu početkom 1992. godine, agresori su dijabolizirali

većinski narod u BiH, Bošnjake koji su, uglavnom bili muslimani. Proglašiti Bošnjake vječnim, arhetipskim neprijateljima Srba, ali i kršćanstva uopće, nije bilo teško jer je u srpskoj mitologiji svaki musliman na Balkanu (Bošnjak, Albanac, Turčin, Pomak

i dr.) smatran takvim i proglašavan izdajnikom “pradedovske vere”, jer su njihovi preci primili islam. Stoga ga je sasvim legitimno “istrijebiti”, uništiti, eksterminirati sa evropskih prostora jer je on “turčin”, “azijat” i treba ga vratiti u Aziju.¹

¹ Ideja osvete “turcima”, progon “azijata”, “trijebljenje turaka” je osnovna nit kosovskog mita koja se provlači kroz, ne samo narodnu, epsku pjesmu, nego kroz književnost, historiografiju, publicistiku itd.

Od Njegoševog *Gorskog vijenca* preko Garašaninovog *Načrtanja, Srbi svi i svuda* Vuka Karadžića, *Do istrage naše i vaše* Nikole Stojanovića, *Scenarija za Kosovo* Vase Čubrilovića i Ive Andrića, *Homogene*

Srbije Stevana Moljevića, *Memoranduma SANUI* (1986.) i *II* (2013.), Čosićevim *Bosanskim ratom* i Ekmečićevim *Dubokim oranjem ... ovaj proces se ne završava*. On i danas traje, ali drugim sredstvima.

Jedna od mnogobrojnih bitaka koje su vodile Osmanlije na Balkanu bila je i Kosovska bitka 28. juna 1389. godine na Kosovu polju kod Prištine, u kojoj su poginuli osmanski sultan Murat I (1360-1389) i srpski knez Lazar Hrebeljanović (1370-1389). Uglavnom objektivni historičari smatraju da je ovom bitkom srpska srednjovjekovna država definitivno uništena, dok su Srbi postali osmanski vazali.² Međutim, nakon bitke pa sve do XIX stoljeća, uspomene na ovu bitku u crkvenim spisima postale su svete, neupitne istine i vremenom će se stvoriti kosovski mit u kom će dominirati paganska svijest i populistička kultura kao ukupni temelj i okosnica srpske nacionalne i političke misli. Oživljavanjem narodnog duha kosovski mit koji će prerasti u kosovsku epopeju sa jakim naslagama srpske paganske tradicije, sva kosovska mitologija biće usmjerena prema Osmanlijama (“turcima”), a kasnije i svim balkanskim muslimanima zbog njihovog prihvatanja islama, jer su prihvatanjem “turske vere”, izdali “pradedovsku veru”. A u svim tradicionalnim društvima izdajnici su osuđeni samo na jedno: smrt. Dakle, kosovska mitologija bila je stoljećima, pa i u savremeno doba, antimuslimanski utemeljena i ona je stalni pratilac srpskog narodnog duha već nekoliko stoljeća. Heroizam paganskog duha koji karakterizira srpskog kosovskog junaka, stoljećima je dominantan u srpskom nacionalnom biću jer taj duh ni evropsko prosvjetiteljsko-racionalističko naslijeđe nije uvelo u modernizam. U XIX stoljeću srpsko nacionalno biće nadvladala je paganska romantičarsko-populistička svijest. Meta takve nacionalističke svijesti i iracionalne mržnje, uglavnom su postali muslimani, etnički Slaveni, koji će dobiti epitete “izdajnici pradedovske vere”, “poturice”, “turci” itd.

Na Kosovu polju postojao je jedan neprijatelj, Turčin, koji je musliman, i shodno tome u kosovskom mitu i paganskom poimanju i doživljaju svijeta, to postaje musliman, susjed, a to su, uglavnom Bošnjaci.

Gnjev protiv Turaka taložio se stoljećima i doživljavao svoju kulminaciju u destrukciji svih oblika života koje je formirala islamska kultura i civilizacija. To potvrđuje i agresija na Bosnu i Hercegovinu kada su srpske vojne snage porušile sve objekte islamske arhitekture, čak i one koji su bili pod zaštitom UNESCO-a.³

Pored srpske mitologije, progona muslimana iz Evrope u XX stoljeću pogodovala je i evropska višestoljetna “genocidna strast”, duh križarskih ratova, rekonkvista i progon Drugog i drugačijega kroz mnoga stoljeća u Evropi. Evropsko petnaesto stoljeće pamti progon muslimana (i Jevreja) iz Andaluzije (Španija), nakon što su muslimani na tom evropskom teritoriju egzistirali skoro osam stoljeća. Evropa se nikada nije oslobodila svoje “genocidne strasti”, duha križarskih ratova, rekonkviste i progona Drugog i drugačijega, samo je ta strast i taj duh tokom povijesti mijenjao forme, pa su evropski iseljenici u XIX stoljeću uništili Indijance u Sjevernoj, Srednjoj i Južnoj Americi, a u dvadesetom, Evropljani su likvidirali šest miliona Jevreja, učinivši najveći ratni zločin, zločin holokausta.

Evropsko-srpska “križarska epopeja”

A da je “križarska epopeja” koju su provodili Srbi u Bosni tokom agresije 1992-1995. godine bila pozdravljena iz mnogih evropskih metropola pokazuju reakcije nekih visokih funkcionera, posebno, britanske i francuske vlade. Američki autor Taylor Branch u knjizi *The Clinton Tapes*, navodi da

je bivši predsjednik SAD, Bill Clinton izjavio da je tadašnji francuski predsjednik Francois Mitterrand govorio da “bosanska država ne spada u kršćansku Evropu, dok su neki britanski funkcioneri govorili o bolnoj, ali neizbježnoj potrebi restauracije kršćanske Evrope”.⁴

Bošnjaci, žrtve srpskog genocida (koji se i dan-danas neprestano negira⁵ uprkos presudama suda UN u Haagu) i evropskog postmodernog križarskog rata veoma teško su shvatali ciljeve rata protiv Bosne i Hercegovine na kraju XX stoljeća, jer su bili uvjereni da brane evropske vrijednosti. Međutim, baš naprotiv, srpski agresor je branio te “vrijednosti”. Oni nisu razumjeli da Evropa u Bosni nije umirala i da nisu uništavane njene “vrijednosti”, već je pomagala da se ubijaju i “čiste” oni koje su neke evropske vlade i mediji odlučili zvati muslimanima, a ne Bosancima, jer su ih svjesno svodili na religijsku (konfesionalnu) zajednicu, a ne na bosansku političku zajednicu (političku naciju) kakvu predstavljaju sve evropske države. U međunarodnoj politici i međunarodnim odnosima nikada ne govorimo o Nijemcima kao katolicima ili protestantima, ili o Francuzima, Italijanima ili Špancima kao katolicima, Rusima, Grcima, Bugarima, kao o pravoslavcima itd. Sa srpskom, a kasnije i sa hrvatskom agresijom na Bosnu i Hercegovinu i njihovom medijskom propagandom koja traje i danas iz zvaničnih hrvatskih i srpskih kabineta u Beogradu i Zagrebu, a pogotovo od 11. septembra 2001. godine i pojave ISIL-a (“islamske države”), Bošnjaci, su islamisti, teroristi, isilovci, prijetnja Evropi, itd.

Još u vrijeme agresije 1992. godine veliki Žan Bodrijar (Jean Baudrillard), jedan od izuzetaka među evropskim intelektualcima, Srbe naziva “naši”. On jasno i dosljedno tvrdi da su Srbi svojom zločinačkom

saradnji sa The Bosnian Institute, London, Sarajevo – Beograd, 2003.

² *Historija osmanske države i civilizacije* (prirednik Ekmeleddin Ihsanoğlu), IRCICA, Istanbul i Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2004., 18.

³ Vidi: Muharem Omerdić, *Prilozi izučavanja genocida nad Bošnjacima* (1992.-1995.), El-Kalem, Sarajevo, 1999.

⁴ *Dani*, Sarajevo, 20. novembra 2009. O odnosu britanske vlade prema srpskoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu vidjeti više: Brendan Simms, *Najsramniji trenutak – Britanija i uništenje Bosne*, Buybook, Sarajevo i Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Beograd, u

⁵ Poznato je da genocid nad Bošnjacima, koji je presudio Međunarodni sud u Haagu, negiraju zvanične vlasti i u Republici Srpskoj i u Republici Srbiji.

politikom, agresijom i genocidom nad Bošnjacima bili saradnici evropske politike jer su “bili “objektivno” gledano, naši saradnici u etničkom čišćenju Evrope”.⁶

Zbog indiferentnog odnosa Evrope prema agresiji na Bosnu i Hercegovinu i genocidu nad Bošnjacima, Baudrillard smatra “da je Evropa, sa svim svojim ujedinjenim nacionalnostima, sklopila ugovor o ubistvu sa Srbima”, smatrajući “da je Evropa tolerirala genocid nad Bošnjacima zato što su muslimani...”⁷

“Genocid je izveden uz odobrenje zapadnih vlada i uz kršenje Povelje Ujedinjenih naroda i Konvencije o genocidu iz 1948. godine. Genocid je motiviran i u velikoj mjeri opravdan vjerskim nacionalizmom utemeljenim na vjerskim simbolima, koji su finansijski i vojno potpomagale Srbija i Hrvatska. Žrtve tog genocida prije svih su bili Bošnjaci, odabrani za uništenje zbog svoje vjere”.⁸

Diego Arria (Dijego Arija), vенеčuelanski predstavnik u UN-u i predsjednik Savjeta sigurnosti UN-a, pitavši jednog zapadnoevropskog ambasadora zašto su UN tako pasivne u slučaju agresije na BiH, dobio je odgovor kako su se “Evropljani nadali da će Srbi vrlo brzo “pregaziti” ostatak zemlje, te da će mir u Bosni i Hercegovini biti brzo osiguran! Ambasador Aria je pred haškim sudijama izjavio kako je za potpuno razumijevanje ovog stava potrebno imati u vidu predrasude koje su Evropljani imali prema Bošnjacima. Naime, oni Bošnjake nisu smatrali Evropljanima, nego su ih tretirali kao muslimane”.⁹

John Major (Džon Mejdžor), predsjednik vlade Velike Britanije piše, između ostalog, u maju 1993. godine svom ministru vanjskih poslova Douglasu Hoggu (Daglas Hog):

”Mi ne odobravamo ni sada, a niti ćemo to činiti u budućnosti, da se Muslimani u Bosni i Hercegovini “naoružavaju ili obučavaju” teškim oružjem.

Mi ćemo nastaviti davati našu podršku po pitanju nametanja i stupanja na snagu embarga Ujedinjenih naroda na oružje za ovaj region. Budući da su nam potpuno poznate činjenice da Grčka, Rusija i Bugarska obezbjeđuju oružje i obuku za Srbiju, a Njemačka, Austrija i Slovenija, pa čak i Vatikan rade na sličnim stvarima za Hrvatsku i Hrvatsko vijeće odbrane unutar regiona, mi se moramo na prvom mjestu, pobrinuti da takvi pokušaji od islamskih zemalja i grupa budu bezuspješni za Muslimane unutar regiona.

Iz tog razloga i do konačnog ishoda situacije na terenu, odnosno do komadanja Bosne i Hercegovine i njenog uništenja kao moguće “islamske zemlje” unutar Evrope, što se neće tolerisati, mi ćemo nastaviti slijediti ovakvu politiku. ...

Dok se ne riješi situacija u bivšoj Jugoslaviji, na sve načine moramo osigurati da se nijednoj zemlji za koju se može reći da je “muslimanska”, ne dozvoli da komentariše političke akcije Zapada u ovom području, posebno Turska. Zbog toga je neophodno nastaviti sa Vance-Owenovim mirovnim razgovorima, kako bismo spriječili bilo kakvu moguću akciju, *sve dok Bosna i Hercegovina ne prestane da postoji kao zemlja koja se može održati i dok njeno muslimansko stanovništvo ne bude totalno raseljeno iz te zemlje* (podv. E. D.).

Ovakvo mišljenje, moram vam reći, dijele i sve vlade evropskih i sjeverno-američkih zemalja, pa stoga nećemo intervenisati u ovom regionu, kako bismo spasili muslimansko stanovništvo, niti ćemo se truditi da se za njih digne embargo na oružje. Muslimani

na Zapadu moraju shvatiti da se oni ne mogu suprotstavljati našem viđenju svijeta u “novom svjetskom poretku” i da pasivnošću takozvanih muslimanskih vlada u svijetu i nepreduzimanjem mjera protiv uništenja Muslimana u Bosni i Hercegovini i nedavanjem obećanja do 15. 1. 93. na “Konferenciji islamskih zemalja”, i da su ukoliko Zapad ne spasi Muslimane, potpuno nemoćni da nam se suprotstave, pošto mi upravljamo njihovim vladama...”¹⁰

Bošnjaci su, očito je, iz vizure evropskih političara trebali biti evropski Indijanci. Osuđeni na istrjebljenje. I treba li se onda čuditi kada nam međunarodna zajednica u toku agresije na Bosnu i Hercegovinu postavi mirovnog posrednika Davida Owena (Dejvid Oven), slučajno Engleza!, koji poslije mnogih srpskih zločina, logora za Bošnjake, hiljade planski silovanih Bošnjakinja, “realno” preporučuje da “Bosna nikad ne može biti država u kojoj najveća grupa stanovništva, Muslimani, ima normalnu demokratsku vlast. To, jednostavno, ne bi bilo prihvatljivo”.¹¹

Stoga je rat protiv Bosne i Hercegovine u suštini evropski rat, a nika-ko rat protiv Evrope, protiv evropskih vrijednosti, kako smo naivno mislili! Očito su Milošević, Tuđman i Karadžić bili bolje obaviješteni:

“Mi smo branili Evropu od islama još prije 600 godina”,¹² grmi Radovan Karadžić, dodajući da “Izetbegović želi stvoriti prvu islamsku državu u modernoj Evropi”¹³. Slične tvrdnje iznosi i njegov partner u podjeli Bosne i Hercegovine i zločinima nad Bošnjacima, Franjo Tuđman: “Naime, može se po mnogočemu zaključiti da bi Amerika rado prihvatila Srbiju kao žandara napram Muslimana, da bi spriječila u budućnosti stvaranje islamske države u Evropi”.¹⁴

⁶ Tomaž Mastnak, *Evropa: istorija političkog pojma*, Beogradski krug, Centar za medije i komunikacije, Beograd, 2007., 102.

⁷ Žan Bodriar, *Savršeni zločin*, Beogradski krug, Centar za medije i komunikacije, Beograd, 1999., 151.

⁸ Michael A. Sells, *Iznevjereni most – religija i genocid u Bosni*, ITD Sedam, Sarajevo, 2002., 9.

⁹ Edina Bećirević, *Na Drini genocid*, Buybook, Sarajevo, 2009., 103.

¹⁰ Tahir Mahmutefendić, *Sukob civilizacija versus real politik*, Godišnjak Bošnjačke zajednice kulture Preporod, Sarajevo, 2012., 93-94.

¹¹ Anthony Lewis, *Argument lorda Owena (Lord Owens Argument)*, New York Times, 5. februar 1993., 27 (prema: Norman Cigar, *Genocid u Bosni – Politika*

“etničkog čišćenja”), BKC i Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 1998., 182.

¹² Norman Cigar, *Genocid u Bosni – Politika “etničkog čišćenja”*, 84.

¹³ Isto, 121.

¹⁴ *Stenogrami o podjeli Bosne*, Centar za kritičko mišljenje i portal Tacno.net, Mostar, 2017., 11.

Očito je da su ovakve ideje “pokupili” po nekim evropskim prijestolnicama ili ambasadama tih istih prijestolnica. Jer, oni su znali da “rat protiv Muslimana – osvajački i istrebljivački rat – uvek i iznova je predstavljan kao uslov evropskog mira i evropske dobrobiti. Ta logika nikada nije bila prekinuta. Došao sam do uverenja da na Balkanu, u Bosni, pred mojim očima, Evropa nije upala u kobnu grešku, nego da je delovala iz svog najunutrašnjijeg sopstva. A tu najunutarniju srž evropskog identiteta ja nisam bio voljan prihvatiti”.¹⁵

I nakon više od dvadeset godina, mnogi (normalni?!) građani, Bosanci se nadaju da će im “ovi i ovakvi” izgraditi ili dozvoliti da izgrade normalnu demokratsku državu, Bosnu i Hercegovinu?! Dakle, za neke politike u Evropi to nije prihvatljivo! Kao da nam poručuju: Za vas ne važi ono što važi za nas, demokratija nije za vas! Nismo jednaki, jer smo mi “jednakiji”!

Puno bolja situacija nije bila ni u SAD. I tamo se u State Departmentu izbjegavalo “vidjeti”, te 1992. godine, logore i genocid, jer u tom slučaju se moralo reagirati i kazniti agresore. Poznato je, da su u proljeće 1992. godine kada je Milošević izvršio agresiju na BiH, neki časni službenici u američkom State Departmentu podnijeli ostavke, kao npr. George Kanny (Džordž Keni), Marshall Harris (Maršal Heris) i dr.

“...Dvadesetčetvrtog septembra zatražile su Ujedinjene nacije da im se dostavi, u skladu sa Rezolucijom 771 Savjeta bezbjednosti i Međunarodnom organizacijom za prava čovjeka, svaki materijal koje SAD posjeduju o grozotama i ratnim zločinima u Bosni. Američki izvještaj ‘izlistao’ je 31 akt nasilja. Unazad više od pet mjeseci američko poslanstvo u Beogradu slalo je najmanje jedan teleks dnevno o situaciji u Bosni. Svaki je izvještavao

o srpskim zločinima i to cijeloj seriji slučajeva. To iznosi, najmanje 500 slučajeva, koje Stejt department nije prosljedio Ujedinjenim nacijama”.¹⁶

Joseph Biden (Jozef Bajden), demokrata, bivši potpredsjednik SAD, tvrdi:

“...Srpski ambasador je došao da mi kaže kako Muslimani hoće da naprave “islamsku republiku”, i da mi prenese kako me je Milošević pozvao da dođem u Beograd da objasni svoju poziciju. Pristao sam, želeći vidjeti svojim očima šta se dešava na Balkanu. Bilo je to kao da sam se susreo sa Hitlerom 1933. Rekao sam neću da to bude javno, bez slika molim, bez štampe. Bilo je to aprila '93. ...Genocid se odvijao pred očima svijeta, a Srbi su stalno ponavljali da zaustavljaju širenje islama u Evropi, koja je to prihvatila, pustila je da se genocid odvija...”¹⁷ Srpski političari znali su stav većine evropskih političara da neće zaštititi Bošnjake i Bosnu i Hercegovinu nakon priznanja kao samostalne i nezavisne države, uprkos obavezi koja je proisticala iz Povelje UN. Ti isti srpski političari imali su podršku svih slojeva srpskog društva: Srpske pravoslavne crkve (SPC), intelektualaca, pogotovo članova Srpske akademije nauka i umetnosti (SANU), medija, pogotovo vojske, jer se Jugoslavenska narodna armija (JNA) transformirala u srpsku vojsku. Izuzetak su sačinjavali mali broj opozicionih političara i nezavisnih intelektualaca. U takvoj situaciji i najširi slojevi srpskog stanovništva, pod uticajem ovakve političke propagande su podržavali režim i njegove agresorske pretenzije na Bosnu i Hercegovinu kao nezavisnu državu i genocidne namjere prema Bošnjacima. Stoga je trebalo stvoriti ideologiju u srpskom društvu koja bi poslužila kao vodič i opravdanje za gore spomenute ciljeve i namjere, ideologiju koja će legitimirati njihovo ponašanje, jer bez toga oni bi bili obične ubice i zločinci.

Povjerenje Bošnjaka u međunarodnu zajednicu i vrijednosti međunarodnog poretka, Povelju UN i (Evropsku) Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i svih njenih protokola, bilo je na granici naivnosti. Oni su uporno odbijali da vjeruju da će biti rata i da će biti žrtve agresije susjednih zemalja, pa čak i žrtve genocida najbližih komšija.

“Muslimanski političari i vjerske ličnosti uglavnom nisu vjerovali da će njihova zajednica postati žrtva, ili su, pak, bili ubijedeni da bi međunarodna zajednica to prekinula ako bi se tako nešto ipak desilo. Na pitanje da li je bio naivan kada je vjerovao da se masakri neće desiti, Haris Silajdžić, koji je kasnije postao ministar inostranih poslova i predsjednik Vlade, odgovorio je potvrdno: “Da, to je naša vlastita greška i velika greška. Mi smo vjerovali u međunarodni poredak koji neće prihvatiti da se u Evropi dogodi genocid”.¹⁸

Nacionalna svijest kod Bošnjaka bila je na niskom nivou, nedemokratski komunistički sistem putem državnog obrazovanja i državnih medija nikada nije ništa kazao o ranijim zločinima nad Bošnjacima, čak ni na nivou historiografskih činjenica. Te historiografske činjenice bile su prešućivane i demistificirane, a svaki pokušaj govora o bošnjačkim žrtvama iz Drugog svjetskog rata bio je proglašavan “muslimanskim nacionalizmom”. Svaki govor o stradanju Bošnjaka otkrio bi i učinioce zločina koji su bili dio državnog aparata sa retuširanim biografijama i vrlo uspješno inkorporirani u novi politički sistem zaštićeni državnim ideologijom i represivnim državnim aparatom. Svaki pokušaj govora o njima, njihovim biografijama, a pogotovo o njihovim zločinima, proglašavan je napadom na državu, bratstvo i jedinstvo i zajednički život svih jugoslavenskih naroda. Za takve optužbe kazne su

¹⁵ Tomaž Mastnak, *Evropa: istorija političkog pojma*, 10.

¹⁶ Džordž Keni, *Većina to zna bolje: – ostavka na položaj u Stejt Departmentu*, u: “Etničko čišćenje” – Genocid za “veliku Srbiju”

(priredio Tilman Zülch), Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Bosanski kulturni centar, Sarajevo, 1996., 53.

¹⁷ Joseph Biden: *Promises to Keep, On Life and Politics*, 2007, pp. 274.

¹⁸ Norman Cigar, *Genocid u Bosni – Politika “etničkog čišćenja”*, 135.

bile veoma rigorozne. Stoga su i preživjele žrtve četničkih zločina u Drugom svjetskom ratu postale "nijeme". Pod uticajem zvanične državne ideologije tumačenja skorašnje prošlosti i učinjenih zločina u ratu, će doći do kopernikanskog obrata: jučerašnji zločinac postavlja dijagnozu ko je zločinac, a ko žrtva?! Pa se dešavalo da je zločinac žrtva, a žrtva proglašena zločincem. Takvim političkim inženjeringom retuširana je krivnja vlastitog naroda za užasne zločine koji je proglašen najvećom žrtvom. Shodno tome, pošto postoje zločini i žrtve, potpuno je jasno da su drugi krivi za sve te zločine i žrtve. Kultura nekažnjivosti bila je selektivna.

Programirani zaborav zločina je bio službeni stav i to je samo u budućnosti otvaralo mogućnosti novog genocida, što se i desilo u agresiji na Bosnu i Hercegovinu 1992-1995. godine.

Kosovski mit u službi genocida

Redefiniranjem i legitimiranjem nacionalnih ciljeva, pozivanjem na kosovski mit, nacionalna historija je postala veoma prilagodljiva i upotrebljiva kao sredstvo visoke motivacije za agresiju i rat, odnosno za ostvarenje srpskih političkih ciljeva. Na taj način motivirani su svi slojevi srpskog društva na čije čelo staju politički oportunisti, transformirana politička elita bivšeg Saveza komunista koji se na kraju XX stoljeća u Jugoslaviji, pa i u Srbiji pokazao kao leglo inspiratora ratnih zločina, pa i genocida. Na ovaj način je stvorena politička struktura koja je mogla sprovesti nacionalni, bolje reći nacionalistički srpski program pod sloganima: "Svi Srbi u jednoj državi", "Gdje su srpski grobovi, to je srpska zemlja", itd. Takva srpska politika, ni danas, na kraju druge decenije XXI stoljeća, "ne zna", ili bolje rečeno ne želi znati koje su granice današnje Republike Srbije?! Pošto se ne zna ju granice države, onda se one uvijek mogu problematizirati, bolje rečeno pomicati, nanovo utvrđivati! Shodno tome, svi susjedi mogu doći u opasnost da budu žrtve agresije, jer ta politika

se ne miri sa osnovnim postulatima modernog međunarodnog poretka i međunarodnog prava o nepromjenjivosti državnih granica, osim sporazumno. Jer mitovi su veoma moćni, u svojoj suštini vladaju ljudskom svijesću, otporni su na racionalitet i veoma uspješno participiraju u real-politici. To najbolje znaju žrtve srpske agresije na prostorima bivše nam zajedničke države.

Mobilizacijom najširih slojeva srpskog stanovništva u Srbiji ali i cijeloj bivšoj Jugoslaviji, srpska politika je posebnu pažnju poklonila Srpskoj pravoslavnoj crkvi u čijem krilu se i razvio kosovski mit. Političke elite su bile svjesne da će najlakše za svoje ekspanzionističke ciljeve mobilizirati najšire mase pod uticajem crkve i njenih službenika.

Uprkos stravičnim zločinima pa i genocidu koje su počinili vojnici Vojске Republike Srpske, vojske Republike Srbije i paravojske formacije iz Srbije podstaknute zvaničnom političkom režimu u Beogradu, Srpska pravoslavna crkva nije nikada osudila te zločine. Naprotiv, cijeli svijet je vidio slike strijeljanja nekoliko bošnjačkih mladića iz Srebrenice (većina je bila maloljetna). Jedinica koja je učinila ovaj zločin se zvala "Škorpion" i svi su dan-dva prije dobili blagoslov sveštenika Srpske pravoslavne crkve za sve zločine koje su počinili i koje će počiniti. Uostalom, na Vidovdan 1995. godine Ratko Mladić je u prisustvu patrijarha SPC Pavla i nekoliko vladika iz ruku vladike dabrobosanskog Nikolaja primio ikonu Svetog kneza Lazara, čime je SPC potvrdila da ne osuđuje ratne zločine koje je počinila srpska vojska pod komandom Ratka Mladića. Sve se svodi na epsku borbu za "opstanak srpskog naroda", jer se ratuje protiv "komšije, ubojice i ukoljice, koji ga već vekovima merka". "Nema tu politike, ima samo uvek epske borbe za opstanak, za život koji ugrožava uvek isti neprijatelj – Turčin koji od 1389. godine ne da Srbima da mirno žive u

svojim selima"¹⁹, a taj Turčin je sada musliman, Bošnjak. Suština srpskog nacionalizma i njegovog hegemonističkog pristupa u agresiji na Bosnu i Hercegovinu dodatno je motiviran kosovskim mitom jer se na taj način mobiliziraju najšire narodne mase na ostvarenje ključnog cilja: zauzeti teritoriju Bosne i Hercegovine i eksterminirati Bošnjake kao "izdajnike" srpstva.

"Lazareva smrt predstavlja smrt srpske nacije, koja neće uskrsnuti sve dok Lazar ne uskrsne iz mrtvih, a potomci Lazarevih ubojica ne budu očišćeni iz srpskog naroda. Prema toj priči, otomanski Turci igraju ulogu Hristovih ubojica. Vuk Branković, Srbin koji planove za bitku odaje otomanskoj vojsci, postaje Hristov ubojica iznutra. Prema nacionalističkom mitu, Branković predstavlja one Slavene koji su pod otomanskim Turcima prešli na islam, kao i sve Srbe koji su spremni da žive sa Turcima i toleriraju ih".²⁰

Primanjem islama balkanski, a posebno bosanski muslimani postaju Turci, i to oni najgori ("Poturica gori od Turčina!"), jer su suprotstavljeni "našima". Da bi ih se eliminiralo potrebno ih je dijabolizirati, obezljuditi, oni su potpuno zlo i onda je sasvim logično da je "sveta dužnost" njihova eliminacija, njihovo ubijanje je pobožni čin, nije grijeh. Ubijanjem "Turčina"/muslimana stječe se posvećenost, jer je takvo ubistvo sveti čin i nema potrebe za ispovijedanjem. Tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu, šanse Bošnjaka da preživi su bile veoma male, kao i u srednjem vijeku u doba rekonkviste i križarskih ratova. Za ubistva i progon Bošnjaka dovoljno je bilo samo bošnjačko porijeklo, odnosno bila kakva veza sa islamom.

"...ukoliko je neki stanovnik Bosne imao ime koje se identificiralo kao muslimansko ili roditelje koje su imena identificirala kao Muslimane, to se već smatralo dovoljnom krivicom, bez obzira na to kakvi su bili vjera i običaji tog pojedinca, bez

¹⁹ Ivan Čolović, *Smrt na Kosovu polju*, Biblioteka XX vek, Beograd, 2016., 409.

²⁰ Michael A. Sells, *Iznevjereni most – religija i genocid u Bosni*, 51-52.

obzira na to je li taj pojedinac na popisu stanovništva spadao pod kategoriju “Musliman”.²¹

U nacionalističkim ideologijama balkanskih naroda u doba formiranja nacija u XIX i početkom XX stoljeća, muslimani su stradavali, ubijani, etnički “čišćeni”, samo zato što su poistovjećeni sa Turcima kao arheptiskim neprijateljima.

Kosovska bitka i kosovski mit kao bitna konstanta srpske historije i srpske nacionalne svijesti instrumentalizira se u krajnjem radikalizmu prema svemu turskom, u suštini islamskom. Narodna energija, pravoslavni populizam i srpski nacionalni ekskluzivizam posebno će doći do izražaja u XIX stoljeću u doba dva srpska ustanka, 1804. i 1815. godine, te sve do sporazuma u Kanlidži 1862. godine kada su muslimani definitivno protjerani iz Srbije. Zločini nad muslimanima Srbije i uništenje svih tragova islamske kulture potpuna su “kopija” eksterminacije muslimana iz Andaluzije, nekoliko stoljeća ranije. Historiografija je zabilježila srpsko “istrijebjenje poturica” koje je imalo svoje ideologe u Njegošu, V. Karađiću, Garašaninu, a u XX stoljeću u Protiću, Čubriloviću, Moljeviću, Andriću, Čosiću i mnogim drugim.

“Krajem osamnaestoga i početkom devetnaestoga stoljeća posvuda u Srbiji živjeli su muslimani. Svi oni su porijeklom i jezikom bili dio sveg naroda tih krajeva. Oslobođenje Srbije od vlasti osmanskog sultanata poistovjećivano je s uništenjem svega muslimanskog kao suštinski neljudskog”.²²

“O tim poturicama gorim od Turčina, o njima i njihovim gradovima u Srbiji, knez Miloš Obrenović 27. srpnja 1815. godine piše Petru Dobrnjcu: “Mi smo do sad srećno na sve strane postupili, i Bog nam je pomogao, te smo sve palanke istrebili, samo jošte u četiri grada i u Čupriji Turaka

se nahodi”. Neizbrojivo je mnoštvo palanaka i gradova svuda na Balkanu iz kojih su “Turci” istrijebljeni. ...lep primer istrebljivanja Turaka”, što znači očišćenja naselja od njih, bilo pronomom, bilo ubijanjem, bilo pokrštavanjem: “Vrlo lep primer za to daje nam Valjevo, koje, dokle je, pred Kočinu Krajinu (1788-1791), imalo 24 džamije i preko 3000 turskih kuća, a samo 200 hrišćanskih, dotle je 1826 i 1827 godine brojalo samo do 30 turskih domova, a do 150 srpskih”.²³

Jedan od rijetkih srpskih intelektualaca XIX stoljeća koji nije prihvatao emancipaciju srpskog društva po matrici “kosovskog mita” bio je i Svetozar Marković. On žestoko kritizira, u to doba, postupanje srpske kneževine, prema muslimanima:

“Očevidno srpski narod nije priznavao nikakvo pravo svojim “sugrađanima” Turcima – članovima iste države – da žive na srpskoj zemlji. Srpski narod išao je prosto da *istrebi* Turke. To se pokazalo docnije u srpskim ustancima, gde su Srbi ubijali Turke koji su im se na veru predali. Spram Turaka Srbi su imali osobite pojmove o pravu i moralu. “Savest” kao da ih nije nimalo grizla da učine ma kakvo zlo delo po savremenim našim pojmovima, samo da se osвете za nasilja koja su Turci vekovima počinili. Krađu, otimanje i ubistvo, samo kad se učini spram Turčina, u mirno vreme kao i u ratu, smatrali su kao moralna dela”.²⁴

Dakle, Srbi svoje “sugrađane” Turke (radi se o muslimanima slavenskog porijekla koji su živjeli širom Srbije) žele razlučiti od svega “turskog”, jer sa “poturicama” ne može biti nikakvog mira niti pomirenja. Po njima, “poturica” se jedino može osvijestiti ako se odrekne “turske vjere” koja mu je oduzela kršćansku suštinu. S njim se može živjeti samo do prve prilike, kada ga treba istrijebiti, jer je sve “srpsko” izdao.

U organizaciji “totalne vlasti” nad ljudskim dušama i savjestima u srpskoj epskoj/kosovskoj tradiciji nije bilo teško motivirati priproste narodne mase na činjenje najmonstruoznijih zločina nad prvim komšijama Bošnjacima, jer su oni Turci. Sve ono što je naše je dobro, a sve ono što je tursko je zlo. A Turci kao muslimani su vanjski neprijatelji. Međutim, “kada su poturice, nije ih moguće odrediti. Prestaju biti samo politički i vanjski neprijatelji. Razišli su se među nas i u nas. Tako su nerazpoznatljivi. Moguće ih je pretpostaviti svugdje. Što su nam sličniji to su opasniji”.²⁵

Turke kao mitsko zlo treba uništiti. Turci su samo sinonim ili drugi naziv za islam. I kad nestaje Turaka mitsko zlo se vidi u drugim etničkim skupinama kao što su Bošnjaci, pa i svi muslimani Balkana. Kosovski mit prepariran u srpskoj nacionalnoj ideologiji, utemeljen je antiislamski, pa postaje koban za sve balkanske muslimane u posljednja dva stoljeća, a za Bošnjake posebno. Stalno potpaljujući mržnju prema Turcima koja je nekad očita a ponekad pritajena, kosovski mit je, i na kraju XX stoljeća napravio obračun sa Bošnjacima, kombinirajući paganski i mitološki duh najširih srpskih masa i političkih, crkvenih i intelektualnih elita koje su ovu mitologiju pretvorili u real-politiku, čija je posljedica bila destrukcija Bosne i genocid nad Bošnjacima. Zar entitet Republika Srpska nije reducirana ideja “velike Srbije” pod pritiskom međunarodne zajednice zbog zločina genocida nad Bošnjacima?! Fašistička ideologija rase, tla i krvi dovela je do etnički čistog teritorija, entiteta Republike Srpske kao srpskog *lébnsräuma*, na kom nedostaje pola miliona Bošnjaka i Hrvata koji su tu živjeli 1991. godine. Kosovska mitologija je polučila rezultate postavši real-politika na polovini Bosne i Hercegovine, insistirajući na patriotizmu prema entitetu Republici Srpskoj i proizvođači neprijatelje i zavjerenike protiv nje, među kojima su Bošnjaci i država Bosna i Hercegovina, i na kraju svi ostali (Hrvati, Vatikan, Evropa, Zapad, itd.)..

²¹ Michael A. Sells, *Iznevjereni most – religija i genocid u Bosni*, 31.

²² Rusmir Mahmutćehajić, *Andrićevstvo – Protiv etike sjećanja*, Clio, Beograd, 2015., 191.

²³ Rusmir Mahmutćehajić, *Andrićevstvo*

– *Protiv etike sjećanja*, 200.

²⁴ Svetozar Marković, *Srbija na Istoku*, Prosveta, Beograd, 1946., 4.

²⁵ Rusmir Mahmutćehajić, *Andrićevstvo – Protiv etike sjećanja*, 102.

Ratni zločinac i haški osuđenik general Ratko Mladić je "procenio da je za jačanje borbenog morala njegove vojske od mita o žrtvovanju za nebesko carstvo korisniji mit o tome da su bosanski muslimani u stvari Turci. Zato je uveravao svoje borce da se oni, boreći se protiv muslimana, svete Turcima za poraz na Kosovu, da je konačno došao trenutak da se oni pobiju ili oteraju sa srpske zemlje".²⁶

Ovakvim razumijevanjem kosovskog mita, on je postao politička stvarnost i realitet srpskog naroda. Budeći ratničke instinkte i raspaljujući iskonsku mržnju prema svemu što je "tursko" (čitaj: muslimansko, odnosno bošnjačko), na taj način je pripreman zločinački i genocidni obračun sa Bošnjacima. On je bio *spiritus movens* duhovne i materijalne pripreme za genocid i eksterminaciju Bošnjaka sa svih teritorija za koje su velikosrpski nacionalisti tvrdili da su srpske. Nikakve historijske niti statističke činjenice nisu uticale na ovakav stav. Ratnički raspložene srpske mase i vodeći građanski intelektualni slojevi bili su vezani kosovskim mitom kao pupčanom vrpcom. Mit je bio jači i od racija, i od činjenica i od istine. Mit je postao sušta i jedina istina. Dokle ide to nacionalističko ludilo pokazuje Mladićev intervju koji je dao početkom 1994. godine:

"...Ja sam oslobodio ono što je srpsko, iako sam ja daleko od toga da oslobodim sve ono što je zaista srpsko... Čak je i Trst stari srpski grad."²⁷

Onda je sasvim logično njegovo razumijevanje okupacije Srebrenice u kojoj je apsolutnu većinu sačinjavalo bošnjačko stanovništvo (73 %), gdje je sljedećih dana naredio likvidaciju više od osam hiljada zarobljenih bošnjačkih dječaka, mladića i odraslih muškaraca. Za njega je to nastavak

srpskih ustanaka od prije dva stoljeća. Takav um je rezultat užasne dehumanizacije jednog društva:

"Evo nas 11. jula 1955. godine u srpskoj Srebrenici. Uoči još jednoga velikoga praznika srpskoga poklanjamo srpskome narodu ovaj grad i napokon došao je trenutak da se posle Bune protiv dahija Turcima osvetimo na ovom prostoru".²⁸

Ovakva revizija historije je moguća jer je "laž u istoriji sačuvala srpski narod taman toliko koliko i junaštvo. Mi Srbi lažemo da bismo obmanuli sebe, da utešimo drugoga, lažemo iz samilosti, lažemo iz stida, da se ohrabrimo, da sakrijemo svoju bedu. Lažemo zbog poštenja. Lažemo zbog slobode. Laž je vid srpskog patriotizma i potvrda naše urođene inteligencije. Lažemo stvaralački maštovito i intenzivno... Laž je srpski državni interes ... Laž je u samom biću Srbina... U ovoj zemlji svaka laž na kraju postaje istina..."²⁹

Uprkos genocidu i monstroznim zločinima nad Bošnjacima, srpski narodni duh i dalje pjeva presuđenim ratnim zločincima, veličajući i slaveći njihovu ulogu u zločinima i genocidu:

*"Srpska vojska imade heroja,
vojsku vodi od sokola ptiču
Ratko Mladić, novi Obiliću
Komanduje u velikom jedu
Za mnom, braćo, u smrt il pobjedu.
Za krst časni i slobodu svetu,
pokažimo cijelome svijetu,
da je Bosna naša dedovina,
a ne turska alejbegovina.
Gordo reče hrabri vojskovođa,
U njem bije srce Karađorđa,
u njemu je mudrost Kutuzova,
na njem rana srpskoga Kosova.
On jutros će Kosovo da svijeti
Ili će za to hrabro umrijeti.*

.....
*Bacač bije, topovi urliču
Turci ginu, a bule nariču.
Srebrenici Srbi jurišaju,
srpsku zemlju oru i kopaju.*
.....
To nek samo utrina ostane,

Dobrice Ćosića, koji je objavljen 1961. godine i za koji je pisac dobio NIN-ovu nagradu. Vidi više: Dobrica Ćosić, *Deobe*, Laguna, Beograd, 2017. Također, vidi: *Ideolog srpske agresije, Dobrica Ćosić umro u*

*bolje neg da rađa Muslimane.
Da nam zemlju više ne pogane.*

.....
*Srebrnicu Turci tad predaše,
Mrtve Turke po njoj izbrojaše
Od našijeh malo ko pogibe
Od Turaka malo ko ostade
Ko ostade taj će pričat jade.*³⁰

Dok narodni srpski duh slavi zločin, politika kontinuiteta u Beogradu ne odustaje od postavljenih ciljeva:

"...ujediniti RS i Srbiju za jednu deceniju. Geopolitika krvi i tla (*Blut und Boden*), prema kojoj je Srbija tamo gdje žive Srbi, gdje su srpski grobovi. Zahtijeva se blokada državnih institucija BiH, zabranjuje formiranje bilo kakvih udruženja na državnom nivou (ni udruženje pčelara BiH), a potoke i mostove nazivati srpskim.

...formirati tajnu obavještajno-bezbjedonosnu službu RS. Izbjegavati upotrebu termina Bošnjak i uvijek upotrebljavati termin musliman, te ih na taj način definisati kao religijsku grupu, a ne narod. Uvijek i na svakom mjestu uz muslimane u BiH isticati islamski fundamentalizam, ekstremizam, radikalizam i posebno terorizam.

...uvijek i na svakom mjestu isticati da je islamski fundamentalizam bio osnovni i jedini uzrok rata u BiH. Naglašavati da srpski narod nije branio samo sebe, već i Evropu od najezde islamskih militantata. Koristiti termin Srpska, kako bi se teritorija RS definisala isključivo kao srpska teritorija. Pridjev srpski koristiti u svim situacijama.

...koristiti sve mehanizme da se oba doma parlamenta BiH maksimalno onemoguće u radu, obezvrijede i obesmisle. Raditi na uvezivanju sportskih društva iz Republike Srpske i Srbije. Republiku Srpsku i Srbiju uvezati infrastrukturno i ekonomski, posebno u oblasti elektroenergetskog sistema. Političko i ekonomsko okretanje Srbije i Republike Srpske prema Rusiji."³¹

Beogradu, Patria, Sarajevo, 18. maja 20014.

³⁰ Ivan Čolović, *Smrt na Kosovu polju*, 411-412.

³¹ Drugi memorandum SANU, Slobodna Bosna, Sarajevo, 21. marta 2013.

²⁶ Ivan Čolović, *Smrt na Kosovu polju*, 406.

²⁷ Norman Cigar, *Genocid u Bosni – Politika "etničkog čišćenja"*, 99.

²⁸ Ivan Čolović, *Smrt na Kosovu polju*, 406.

²⁹ Sve su ovo citati iz poznatog romana *Deobe*,

Ima li nade za sve nas da počemo živjeti kao ljudi, ili se historija ponavlja u ciklusima?! “Kada ološ zagospodari, plemeniti propadaju; kada se mali uzdignu, veliki biva ponižen; kada pokvarenjaci zavladaju, najčestitiji propadaju”, jer “vlast u rukama razbojnika je muka za dobre ljude, a jedna od najvećih dobiti je vlast u rukama najplemenitijih”.³² Nade ima i mora je biti, jer

“čovjek koji danas ne očajava nije čovek ... čovek koji pred trijumfom zla, ne poželi reći da zameni urlikom zveri na smrt ranjene, taj nije čovek. Nema danas ljudskosti bez očajavanja. Nema danas govora bez dubokoga njegovog iskušavanja ječanjem i kritikom”.³³

Dakle, hrabrost da se izrekne vlastiti stav ima se na prirodan način. Ili se ima ili nema. Nikakav ukor ili

prigovor ne može ga formirati. Potpuno je isto i sa moralnim stavom.

Da li ćemo dočekati srpskoga Williya Brandta, ili će naši potomci biti svjedoci nastavka rješavanja “muslimanskog pitanja” u Bosni i Hercegovini, a možda i u Evropi, po receptu Majora, Mitterranda, Miloševića i Tuđmana?! Hoće li muslimani Evrope u XXI stoljeću doživjeti sudbinu Indijanaca u XIX i Jevreja u XX stoljeću?

³² Enes Durmišević, *Predstavnici pravne misli u osmanskoj Bosni*, Zbornik radova sa naučnog skupa *Bošnjaci u Osmanskom*

carstvu (XV-XX stoljeće), održanog 20. decembra 2014., Udruženje “Mladi muslimani”, Sarajevo, 2016., 9.

³³ Radomir Konstantinović, *Životinja moje ljudskosti*, *Revija slobodne misli*, Sarajevo, br. 41-42, juli – decembar, 2003.

Literatura

- Ivo Banac, *Cijena Bosne*, Vijeće Kongresa bošnjačkih intelektualaca i Bosanski kulturni centar, Sarajevo, 1996.
- Edina Bećirević, *Na Drini genocid*, Buybook, Sarajevo, 2009.
- Joseph Biden: *Promises to Keep, On Life and Politics*, 2007.
- Žan Bodriar, *Savršeni zločin*, Beogradski krug, Centar za medije i komunikacije, Beograd, 1999.
- Norman Cigar, *Genocid u Bosni – Politika “etničkog čišćenja”*, BKC i Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 1998.
- Ivan Čolović, *Smrt na Kosovu polju*, Biblioteka XX vek, Beograd, 2016.
- Robert Donia, *Iz Skupštine Republike Srpske 1991-1996 – Izvodi iz izlaganja poslanika Skupštine Republike Srpske kao dokazni materijal na Međunarodnom krivičnom tribunalu u Hagu* (u daljem tekstu: *Iz Skupštine Republike Srpske*), University press – Izdanja Magistrat i Fondacija Istina Pravda Pomirenje, Sarajevo – Tuzla, 2012.
- Enes Durmišević, *Evropa i Bosna na kraju XX stoljeća: Genocid na tenderu*, Zbornik radova II međunarodne naučne konferencije *Bosna i Hercegovina i euroatlantske integracije – trenutni izazovi i perspektive*, godina II, broj 2, tom I, Pravni fakultet Univerziteta u Bihaću i Centar za društvena istraživanja Internacionalnog Burč Univerziteta u Sarajevu, Bihać, 2014.
- Enes Durmišević, *Predstavnici pravne misli u osmanskoj Bosni*, Zbornik radova sa naučnog skupa *Bošnjaci u Osmanskom carstvu (XV-XX stoljeće)*, održanog 20. decembra 2014., Udruženje “Mladi muslimani”, Sarajevo, 2016.
- Drugi memorandum SANU, Slobodna Bosna, Sarajevo, 21. marta 2013.
- Historija osmanske države i civilizacije* (priredio Ekmeleddin Ihsanoğlu), IRCICA, Istanbul i Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2004.
- Džordž Keni, *Većina to zna bolje: – ostavka na položaj u Stejt Departmentu*, u: “Etničko čišćenje” – Genocid za “veliku Srbiju” (priredio Tilman Zülch), Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Bosanski kulturni centar, Sarajevo, 1996.
- Radomir Konstantinović, *Životinja moje ljudskosti*, *Revija slobodne misli*, Sarajevo, br. 41-42, juli – decembar, 2003.
- Anthony Lewis, *Argument lorda Owena (Lord Owens Argument)*, New York Times, 5. februar 1993., 27 (prema: *Stenogrami o podjeli Bosne*, Centar za kritičko mišljenje i portal Tacno.net, Mostar, 2017).
- Rusmir Mahmutćehajić, *Andrićevstvo – Protiv etike sjećanja*, Clio, Beograd, 2015.
- Tahir Mahmutefendić, *Sukob civilizacija versus real politik*, Godišnjak Bošnjačke zajednice kulture Preporod, Sarajevo, 2012.
- Svetozar Marković, *Srbija na Istoku*, Prosveta, Beograd, 1946.
- Tomaž Mastnak, *Crkveni džihad protiv islama*, Feral Tribune, Split, 23. prosinca 2000.
- Tomaž Mastnak, *Dnevnik kužnih godina – Bilješke o evropskom antinacionalizmu*, Peščanik.net, 13. 08. 2010.
- Tomaž Mastnak, *Evropa: istorija političkog pojma*, Beogradski krug, Centar za medije i komunikacije, Beograd, 2007.
- Muharem Omerdić, *Prilozi izučavanja genocida nad Bošnjacima (1992.-1995.)*, El-Kalem, Sarajevo, 1999.
- Latinka Perović, *Srbija i dalje ne zna gde su joj granice*, E-novine, <http://www.e-novine.com/intervju/intervju-politika/46612-Srbija-dalje-zna-gdenjene-granice.html>.
- Michael A. Sells, *Iznevjereni most – religija i genocid u Bosni*, ITD Sedam, Sarajevo, 2002.
- Brendan Simms, *Najsramniji trenutak – Britanija i uništenje Bosne*, Buybook, Sarajevo i Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Beograd, u saradnji sa The Bosnian Institute, London, Sarajevo – Beograd, 2003.

“TURKISH GUILT” – ONE OF THE MOTIVES FOR THE GENOCIDE COMMITTED UPON BOSNIAKS

Professor Dr. Enes Durmišević

When talking about the aggression on Bosnia and Herzegovina and the genocide committed upon Bosniaks, it is very common to avoid mentioning religious motives and religious dimension of aggression and genocide. Even though it is common fact that the aim of this twofold aggression (Serbian and Croatian) upon Bosnia and Herzegovina was conquering the territory of B&H, it is important to consider the influence and the role of Christian Churches (Serbian Orthodox and the Catholic Church) in the aggression and the genocide. It is a fact that 1,347 waqf properties owned by the Islamic Community (614 mosques, 218 masjids, 69 maktabs, 37 tombs and over 400 other constructions) were destroyed which alone is an evidence, amongst other, of intentions and aims of both the aggressors. It should also be emphasised that the Army of Republika Srpska (military troops of Bosnian Serbs, Serbian quislings) played the major part in destroying most of the above mentioned properties of Waqf, whereas HVO – military troops of Bosnian Croats (Croatian quislings) destroyed over a hundred of the these waqf properties. This fact proves intention to destroy material and spiritual Islamic heritage of Bosniaks. According to the Serbian nationalistic and mythological interpretation of medieval history, Bosniaks have by accepting Islam become “Turks”, even a different race, betrayers of “their ancestral faith”, “murderers of Jesus” therefore it is legitimate even plausible to kill them, exterminate them by committing ethnic cleansing and genocide. On the other hand, Croatian mythological nationalistic thought suggests that Croats are the defenders and protectors of Christianity against the threat presented by Bosniaks as Muslims believing they are the “bulwark of Christendom”. Such interpretations of history and Christianity has led some priests to “bless” the slaughters prior to the crimes they were about to commit believing it was devotional and sacred work, pleasing God.

Key words: “Turkish guilt”, genocide, “Turks”, *poturice*, Muslims

الموجز

«الذنب التركي» – أحد دوافع الإبادة الجماعية ضد البشناقة

أ.د. أنس دورميشيفيتش

عندما يجري الحديث عن العدوان على البوسنة والهرسك وجريمة الإبادة الجماعية ضد البشناقة، يتم في الغالب تجنب ذكر الدوافع والأبعاد الدينية للعدوان والإبادة الجماعية. رغم أنه من المعروف أن هدف العدوان الثنائي على البوسنة والهرسك (صربيا وكرواتيا) كان احتلال البوسنة والهرسك، إلا أنه توجد حاجة للبحث في تأثير الكنيستين (الصربية الأرثوذكسية والكرواتية الكاثوليكية) ودورهما في العدوان على البوسنة والهرسك والإبادة الجماعية ضد البشناقة.

إن تدمير ٧٤٣١ مبنى من مباني الأوقاف التي تملكها المشيخة الإسلامية في البوسنة والهرسك (٤١٦ جامعا و٨١٢ مسجدا، و٩٦ كتابا، و٧٣ مقبرة، وأكثر من ٠٠٤ مبنى آخر) يمثل حقيقة دامغة تفضح نوايا وأهداف الغزاة المعتدين. وينبغي التأكيد على أن جيش جمهورية صربسكا (وحدات عسكرية مكونة من صرب البوسنة أو الخونة من الصرب) قد هدم ودمر الغالبية العظمى من مباني الأوقاف المذكورة آنفا، بينما قام مجلس الدفاع الكرواتي (وحدات عسكرية مكونة من كروات البوسنة أو الخونة من الكروات) بهدم وتدمير أكثر من ٠٠١ من مباني الأوقاف.

ومن ضمن ما تؤكد هذه الحقيقة، التدمير التام لثروة البشناقة المسلمين التاريخية المادية والدينية. وبحسب تفسيرات التاريخ الصربية القومية المتعصبة والأسطورية فإن البشناقة باعتناقهم الإسلام قد أصبحوا «تُركا» بل «وعرقا» آخر «وخونة لدين الأجداد» «وقتل عيسى»، لذا بات مطلوبا القضاء عليهم واستئصال شأفتهم أي «تطهيرهم عرقيا» بل وارتكاب الإبادة الجماعية ضدهم. وفي الجهة الأخرى يعتبر الفكر الكرواتي القومي المتعصب والأسطوري أن الكروات حُمّة المسيحية من البشناقة والمسلمين عامة لأنهم «آسيويون» بينما يمثل الكروات الحصن المدافع عن المسيحية. وقد جعل هذا التفسير للتاريخ والمسيحية بعض القساوسة والرهبان «بياركون» المجرمين زاعمين أن تلك الجرائم تصبح أعمالا محببة للرب وصالحة ولا إثم فيها.

الكلمات الرئيسية: «الذنب التركي»، الإبادة الجماعية، «التُرک»، الصابئون الترك، المسلمون.